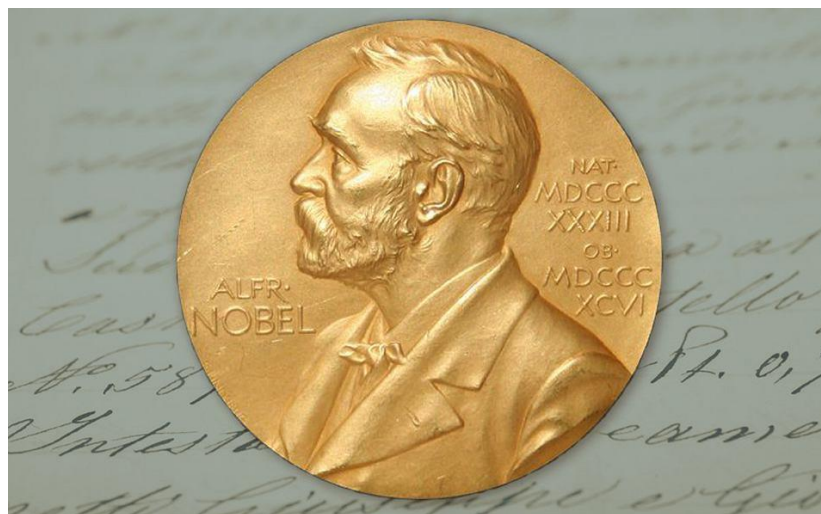

Polscy laureaci

Nagrody Nobla

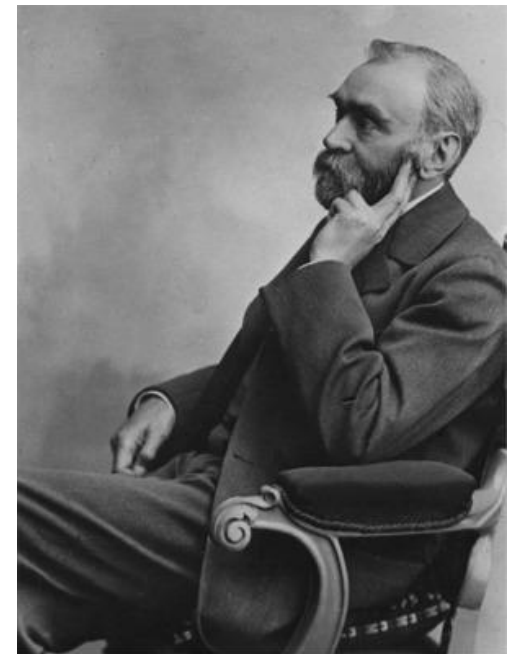

Kim był Alfred Nobel?

Alfred Nobel (1833 – 1896) był szwedzkim przemysłowcem i wynalazcą, między innymi – materiału wybuchowego, dynamitu. Majątek Nobla stanowiło blisko 100 fabryk, a on sam był jednym z najbogatszych ludzi na świecie.

Alfred Nobel w swoim testamencie zarządził sprzedaż swojego majątku i ulokowanie dochodów w funduszu powierniczym. Co roku zyski z fundacji miały być dzielone między wybitnych ludzi.

Alfred Nobel
około 1895 roku

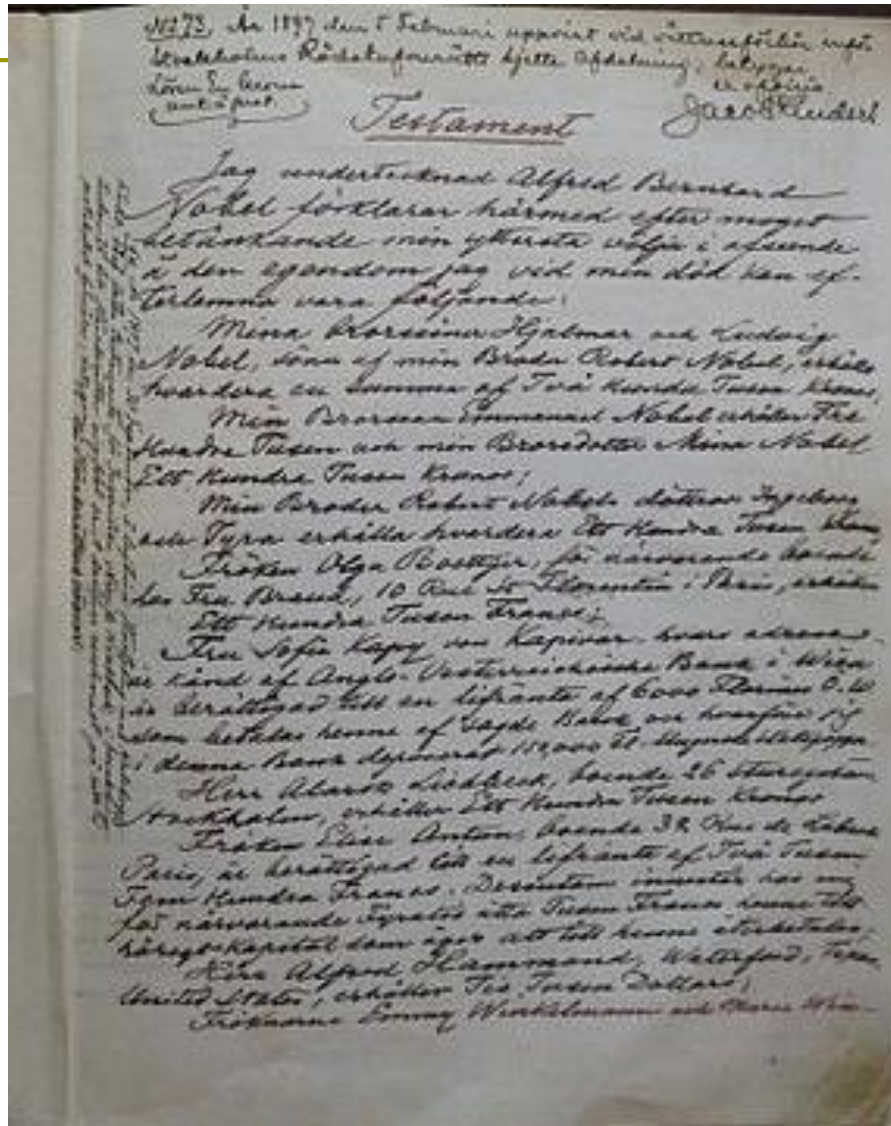
Co to jest Nagroda Nobla?

Nagroda Nobla została ustanowiona w 1895 roku przez jej fundatora Alfreda Nobla. Kiedy otwarto jego testament, ku zaskoczeniu wielu, okazało się, że fortuna Nobla ma zostać spożytkowana na nagrody w dziedzinie FIZYKI, CHEMII, FIZJOLOGII lub MEDYCYNY, LITERATURY i POKOJU.

„Ja niżej podpisany, Alfred Nobel, oświadczam niniejszym, po dłużej rozwadze, iż moja ostatnia wola odnośnie majątku, jest następująca. Wszystkie pozostałe po mnie, możliwe do zrealizowania aktywa, mają być rozdysponowane w sposób następujący: kapitał zostanie przez egzekutorów ulokowany bezpiecznie w papierach, tworzących fundusz, którego procenty każdego roku mają być rozdzielone w formie nagród tym, którzy w roku poprzedzającym przynieśli ludzkości największe korzyści. [...]”

(Z testamentu Alfreda Nobla)

Testament Alfreda Nobla

Pierwsza strona Testamentu Alfreda Nobla

Od jak dawna przyznawane są Nagrody Nobla?

Nagrody Nobla wręczane są od 1901 roku, z przerwą w roku 1935 i w latach 1940-1943.

Alfred Nobel

Medal Nagrody Nobla

Kto przyznaje Nagrody Nobla?

Nagrody Nobla przyznają:

- Szwedzka Królewska Akademia Nauk w Sztokholmie – w dziedzinie fizyki i chemii,
- Instytut Karoliński w Sztokholmie – w dziedzinie medycyny,
- Szwedzka Akademia Nauk wybiera laureata w dziedzinie literatury,
- Pokojową Nagrodę Nobla przyznaje komitet wybierany przez norweski parlament – Storting, który ma swoją siedzibę w Oslo.

Gdzie i kiedy wręczane są Nagrody Nobla?

Norweski
Instytut Nobla

Ceremonia wręczenia Nagród Nobla odbywa się co roku 10 grudnia, w rocznicę śmierci fundatora - Alfreda Nobla. Nagrody w dziedzinie literatury, fizyki, chemii i medycyny wręczane są w stolicy Szwecji – Sztokholmie, w gmachu Filharmonii Sztokholmskiej, natomiast Pokojową Nagrodę Nobla laureaci odbierają w stolicy Norwegii, Oslo.

Gmach Filharmonii
Sztokholmskiej

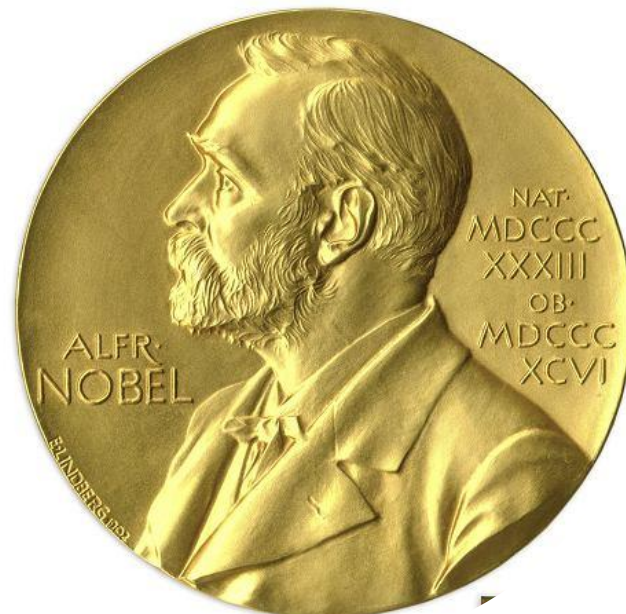
W jakich dziedzinach przyznawane są Nagrody Nobla?

Nagrody Nobla są przyznawane za najwybitniejsze osiągnięcia w każdej z pięciu dziedzin:

- FIZYKA
- CHEMIA
- MEDYCYNA
- LITERATURA
- NAGRODA POKOJOWA

Jak wygląda medal Nagrody Nobla?

Przednia strona medalu przedstawia portret Alfreda Nobla, wraz z datą jego urodzin i śmierci. Na odwrotnej stronie umieszczono łaciński napis, słowa rzymskiego poety Wergiliusza: *Inventas vitam iuvat excoluisse per artes*. („Uczyńmy życie lepszym przez naukę i sztukę”).

Medal zaprojektował
szwedzki rzeźbiarz
Eryk Lindberg.

Jak wygląda medal Pokojoyej Nagrody Nobla?

Medal za osiągnięcia w dziedzinie pokoju odlany jest z pełnego złota. Zaprojektowany został przez norweskiego rzeźbiarza Gustava Vigelanda.

Na awersie (przedniej stronie) widać wizerunek Alfreda Nobla. Natomiast na rewersie umieszczony został napis: *Pro pace et fraternitate Gentium*. (Za pokój i braterstwo narodów).

Kto jako pierwszy otrzymał Nagrodę Nobla?

Pierwsze nagrody przyznano w 1901 roku.

Otrzymali je:

- W.K. Roentgen (fizyka) za odkrycie promieni X,
- J.H. van't Hoff (chemia) za odkrycie praw dynamiki chemicznej i ciśnienia osmotycznego w roztworach,
- E. von Behring (medycyna) za badania nad surowicą przeciw dyfterytowi (błonicy),
- S. Prudhomme (literatura) za twórczość poetycką,
- J.H. Dunant – założyciel Czerwonego Krzyża oraz F. Passy – działacz na rzecz pokoju (Pokojowa Nagroda Nobla).

Kto z Polaków otrzymał Nagrodę Nobla?

- ❑ Maria Skłodowska – Curie (1903 r. – fizyka)
- ❑ Henryk Sienkiewicz (1905 r. – literatura)
- ❑ Maria Skłodowska – Curie (1911 r. – chemia)
- ❑ Władysław Stanisław Reymont (1924 r. – literatura)
- ❑ Czesław Miłosz (1980 r. – literatura)
- ❑ Lech Wałęsa (1983 r. – Nagroda Pokojowa)
- ❑ Wisława Szymborska (1996 r. – literatura)
- ❑ Olga Tokarczuk (2018 r. – literatura)

Maria Skłodowska–Curie

(1867 - 1934)

Maria Skłodowska – Curie była wybitnym naukowcem, zajmowała się fizyką i chemią. Jako pierwsza kobieta została profesorem paryskiego uniwersytetu Sorbona.

Wraz z mężem – Piotrem Curie – odkryła dwa pierwiastki: polon i rad.

Dwukrotnie otrzymała

Nagrodę Nobla: w 1903 roku (z fizyki) i w 1911 (z chemii). W 1914 roku założyła Instytut Radowy w Paryżu. Z jej inicjatywy powstał także Instytut Radowy w Warszawie.

Maria Curie na dworcu
po przyjeździe do Polski
w 1925 roku

Maria Skłodowska–Curie (1867 - 1934)

Dyplom Nagrody Nobla dla Marii i Piotra Curie (1903 r.)

Maria Skłodowska–Curie (1867 - 1934)

Dyplom Nagrody Nobla dla Marii Skłodowskiej–Curie (1911 r.)

Henryk Sienkiewicz

(1846 – 1916)

Henryk Sienkiewicz, pseudonim Litwos, był wybitnym polskim prozaikiem, autorem wielu powieści, nowel, opowiadań. Pracował także jako redaktor i korespondent różnych pism, np. „Gazety Polskiej”.

W 1900 roku polskie społeczeństwo ofiarowało pisarzowi dworek w Oblęgorku.

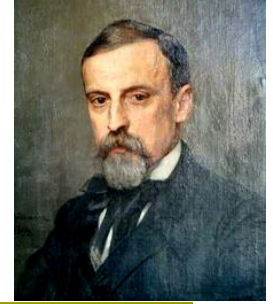
Najbardziej znane utwory Henryka Sienkiewicza:

„Ogniem i mieczem”, „Potop”, „Pan Wołodyjowski”, „Quo vadis”, „W pustyni i w puszczy”, „Krzyżacy”, „Rodzina Połanieckich”, „Szkice węglem”, „Latarnik”, „Sachem”, „Janko Muzykant”.

Oblęgorek

Henryk Sienkiewicz (1846 – 1916)

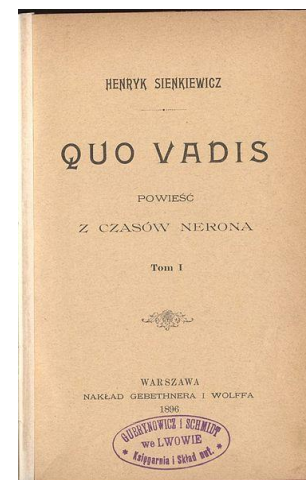
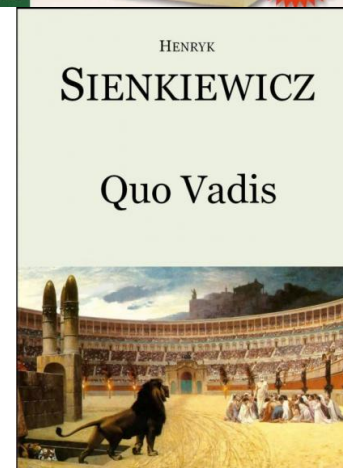
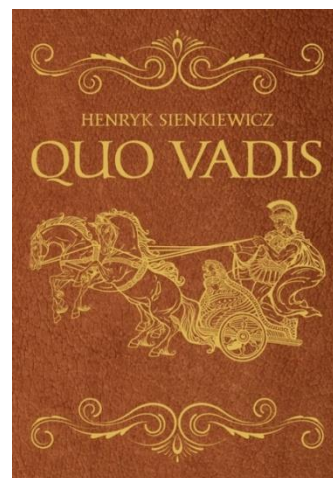
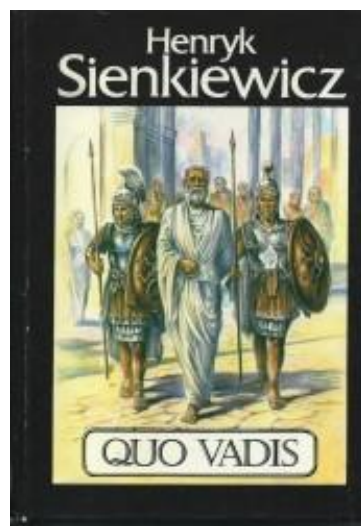
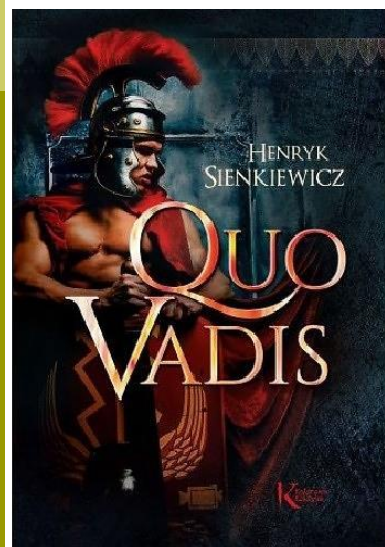
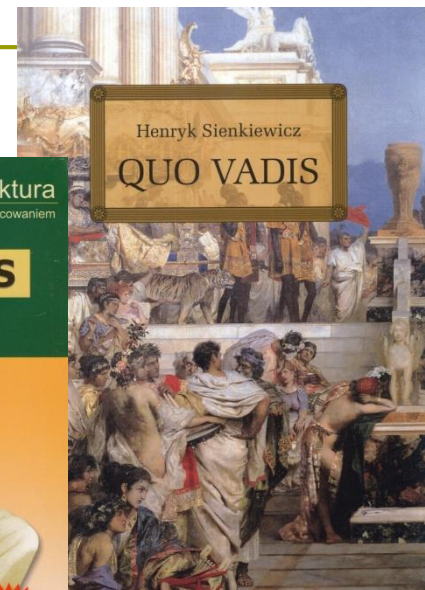
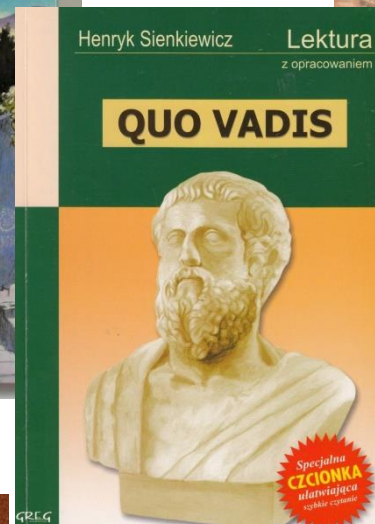
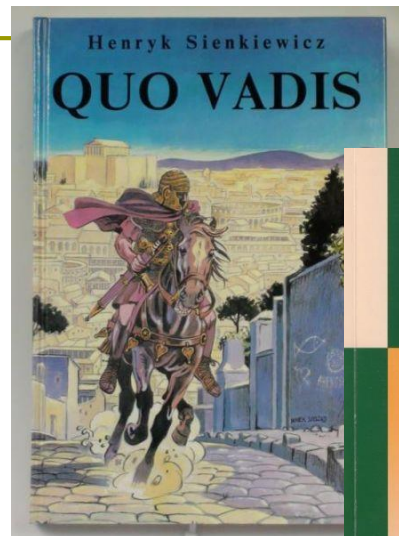
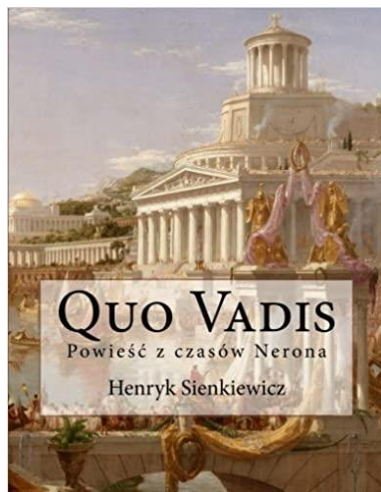
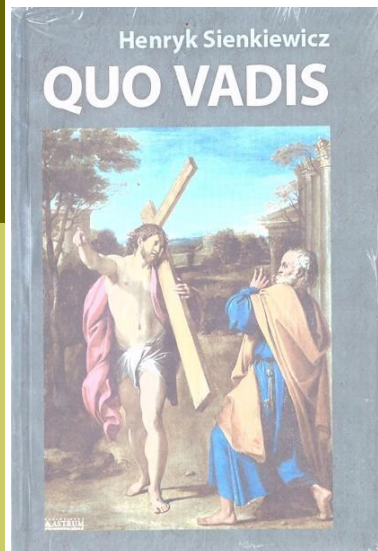
W 1905 roku Sienkiewicz został uhonorowany literacką Nagrodą Nobla za „wybitne osiągnięcia w dziedzinie eposu”. Nie należy zapominać, że nagrodę otrzymał przedstawiciel kraju, którego wówczas nie było na mapie Europy. W swoim przemówieniu noblowskim laureat powiedział, że choć Polska uważana jest za martwą i pogrzebaną, to jednak dzięki jego nagrodzie dała ona świadectwo swej sile przetrwania i woli zwycięstwa.

Dyplom Nagrody Nobla dla H. Sienkiewicza

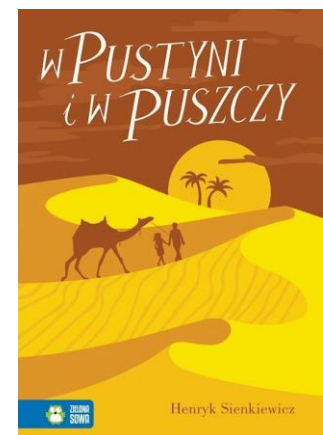
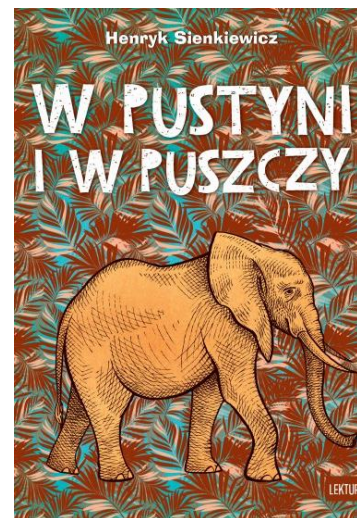
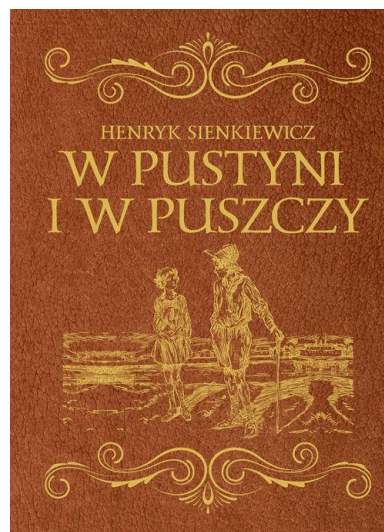
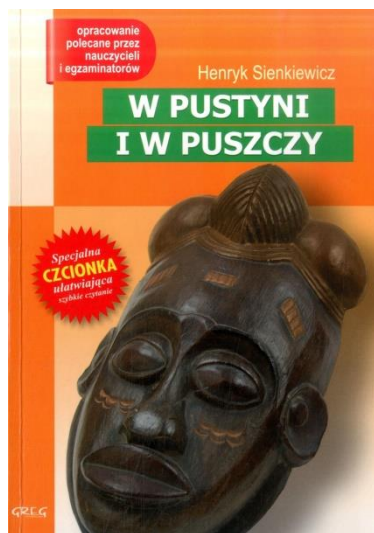
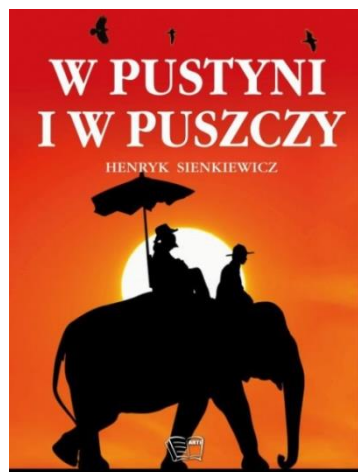
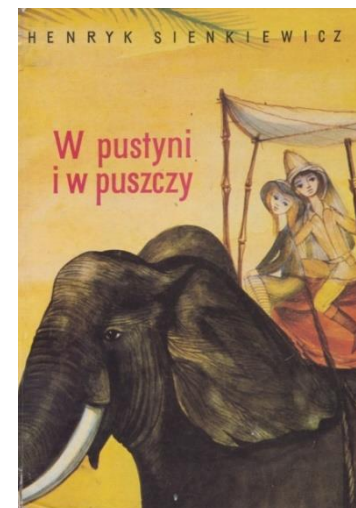
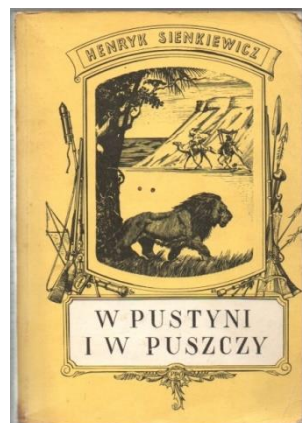
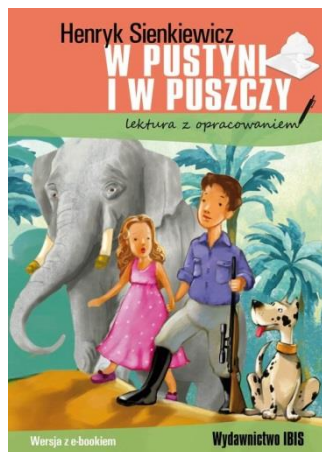
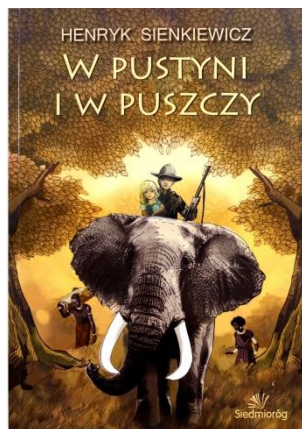
Henryk Sienkiewicz

Różne wydania powieści „Quo vadis”

Henryk Sienkiewicz

Różne wydania powieści „W pustyni i w puszczy”

Władysław Stanisław Reymont

(1867 - 1925)

W.S. Reymont pochodził z ubogiej rodziny szlacheckiej. Wcześniej opuścił dom rodzinny, podejmował liczne zajęcia, był m.in. wędrownym aktorem, pomocnikiem dróżnika niedaleko wsi Lipce. Najbardziej znane powieści Reymonta: „Komediantka”, „Chłopi”, „Ziemia obiecana”, „Fermenty”.

W 1924 roku został wyróżniony literacką Nagrodą Nobla za

wybitny epos narodowy „Chłopi”. Z powodu ciężkiej choroby nie mógł osobiście przybyć do Sztokholmu na uroczystość odebrania nagrody.

Władysław Stanisław Reymont (1867 - 1925)

Reymont pracował przez jakiś czas jako pomocnik dróżnika linii Warszawsko-Wiedeńskiej na odcinku Koluszki – Skierniewice, niedaleko wsi Lipce (dziś miejscowość ta nazywa się Lipce Reymontowskie). Właśnie w Lipcach rozgrywa się akcja „Chłopów”, najwybitniejszej książki Reymonta.

Władysław Stanisław Reymont

(1867 - 1925)

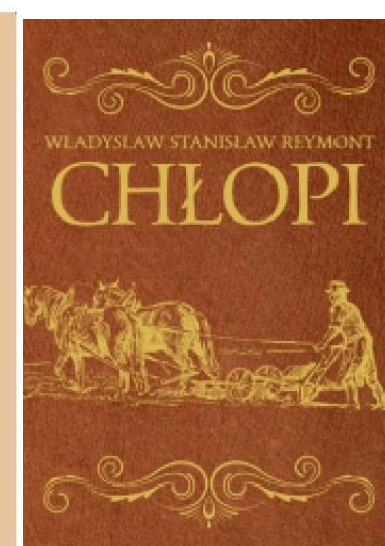
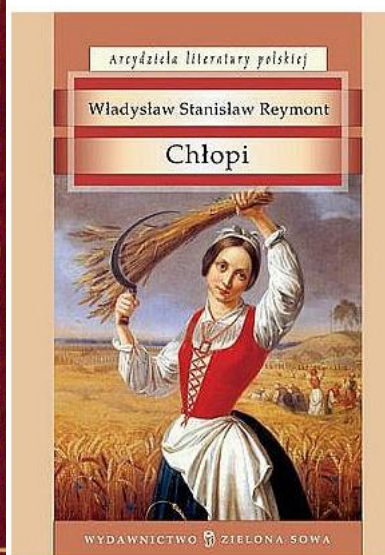
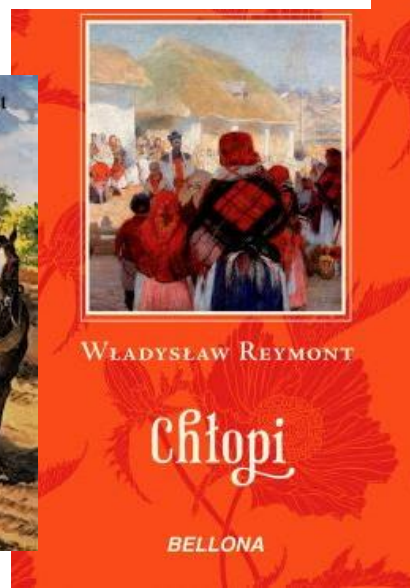
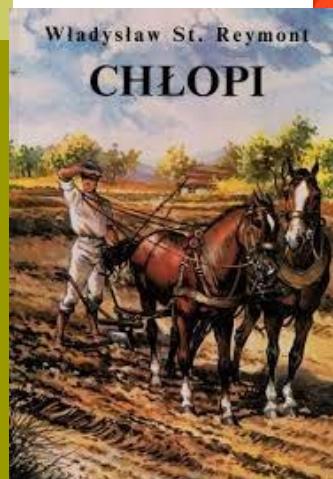
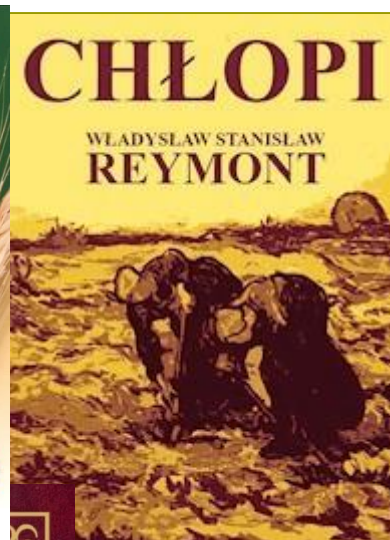
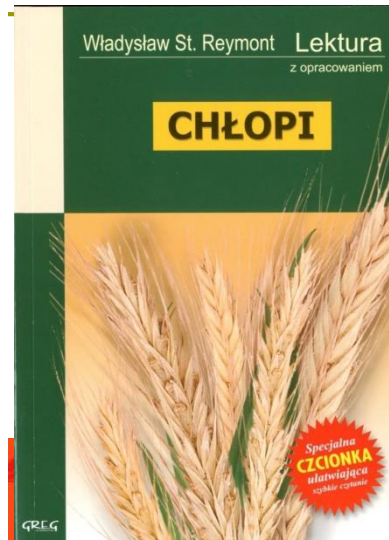
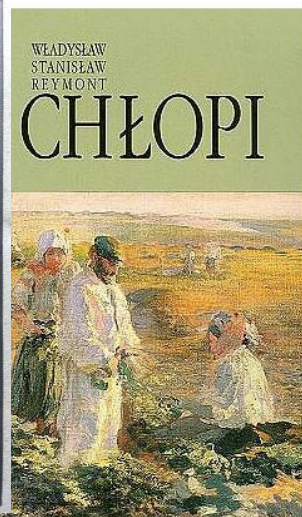
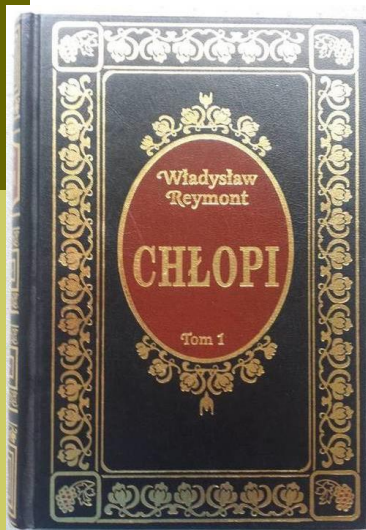
Na terenie przyległym do Muzeum im. W.S. Reymonta w latach 2002-2003 zbudowano Centrum Reymontowskie – Zagrodę Ludową. Odtworzono dwa budynki mieszkalne (chałupy), oborę, stodołę i spichlerz.

W Lipcach Reymontowskich utworzono Muzeum im. W.S. Reymonta. Placówka gromadzi eksponaty dotyczące kultury materialnej Lipiec (stroje, tkaniny, hafty, narzędzia rolnicze, wyposażenie wnętrz).

W.S. Reymont

Różne wydania powieści „Chłopi”

Czesław Miłosz

(1911 – 2004)

Czesław Miłosz był poetą, prozaikiem, eseistą. W 1931 roku wspólnie z innymi poetami założył grupę „Żagary”. Po drugiej wojnie światowej przebywał na emigracji. W USA pracował jako wykładowca na prestiżowych uniwersytetach (Uniwersytet Harvarda, Uniwersytet Kalifornijski). Najbardziej znane tomiki wierszy Miłosza: „Trzy zimy”, „Ocalenie”, „Traktat poetycki”, „Gucio zaczarowany”, „Miasto bez imienia”. Przez wiele lat publikowanie wierszy Miłosza było w PRL zakazane. W 1980 r. poeta został laureatem Nagrody Nobla.

Czesław Miłosz (1911 – 2004)

Podczas uroczystości wręczenia
Nagrody Nobla w Sztokholmie -
1980 rok

Poeta zmarł w sierpniu 2004 roku
w Krakowie. Został pochowany
w Krypcie Zasłużonych Polaków
Na Skałce.

Czesław Miłosz (1911 – 2004)

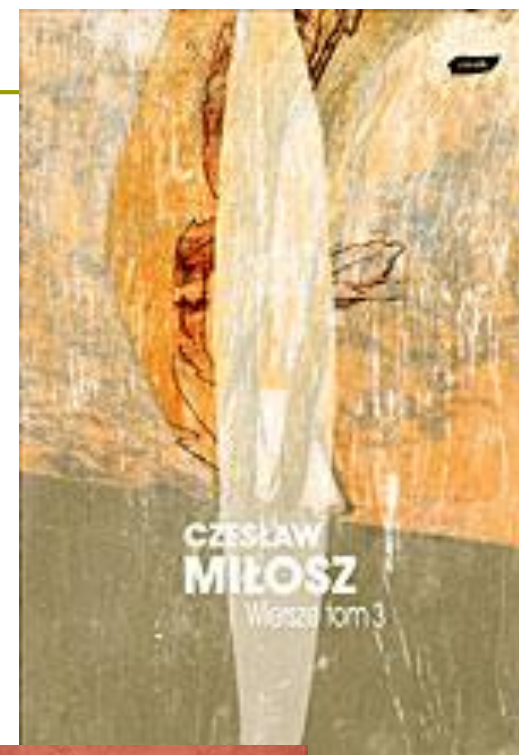
„Który skrzywdziłeś człowieka prostego
Śmiechem nad krzywdą jego wybuchając,
(...)

Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta
Możesz go zabić – narodzi się nowy.
Spisane będą czyny i rozmowy.”

Fragment wiersza Czesław Miłosza,
zamieszczony na Pomniku Poległych
Stoczniovców w Gdańsku. Pomnik
odsłonięto 16 grudnia 1980 roku w
10. rocznicę tragicznych wydarzeń
na Wybrzeżu.

Okładki tomików wierszy Czesława Miłosza

Lech Wałęsa

(ur. 1943)

Lech Wałęsa – działacz związkowy, polityk. W latach 70. XX wieku pracował jako elektryk w Stoczni Gdańskiej. W sierpniu 1980 roku stanął na czele strajku stoczniowców. Podpisał w imieniu robotników porozumienie z komisją rządową. Następnie był przewodniczącym NSZZ „Solidarność”. W stanie wojennym - internowany. Po zwolnieniu kontynuował działalność związkową. Brał udział w obradach Okrągłego Stołu – rozmowach władz komunistycznych z opozycją w 1989 roku. W latach 1990 – 1995 był Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej.

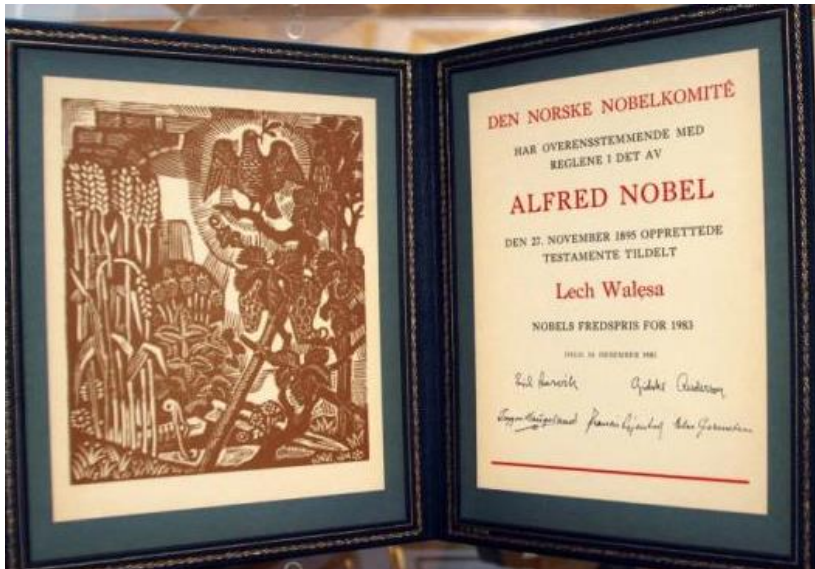

Lech Wałęsa (ur. 1943)

Lech Wałęsa w 1983 roku otrzymał Pokojową Nagrodę Nobla.

W Polsce trwał wówczas stan wojenny, władze komunistyczne nie wyraziły zgody na wyjazd Wałęsy z kraju po odbiór nagrody.

Do Norwegii pojechała żona laureata z synem. W dniu ich wylotu lotnisko Okęcie zostało odcięte od świata. Aby uniknąć demonstracji, wstrzymano w pobliżu ruch samochodowy. Na lotnisko wpuszczano tylko pracowników i pasażerów. Taras widokowy zamknięto z powodu „remontu”.

Wisława Szymborska

(1923 - 2012)

Wisława Szymborska związana była z Krakowem, gdzie studiowała, mieszkała i pracowała. Poetka i eseistka. Debiutowała w 1945 roku na łamach prasy. Laureatka wielu nagród krajowych i zagranicznych. Znana w świecie dzięki licznym przekładom jej wierszy. Za swoją twórczość poetycką otrzymała literacką Nagrodę Nobla w 1996 roku.

Tytuły niektórych tomików wierszy Wisławy Szymborskiej: „Dlatego żyjemy”, „Wołanie do Yeti”, „Sól”, „Sto pociech”, „Wszelki wypadek”, „Ludzie na moście”, „Widok z ziarenkiem piasku”, „Dwukropek”.

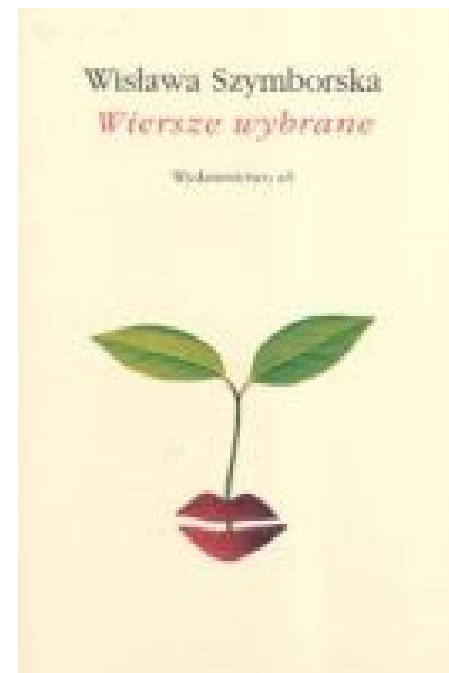
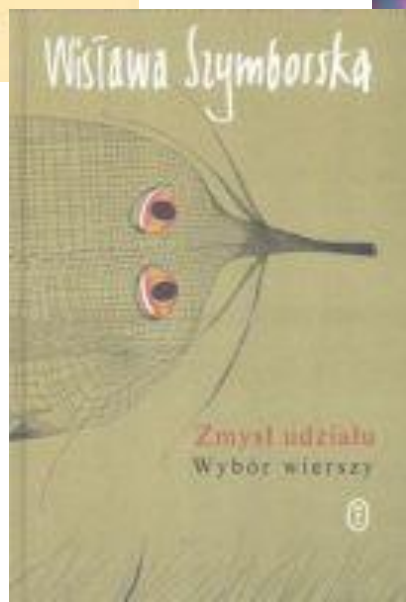
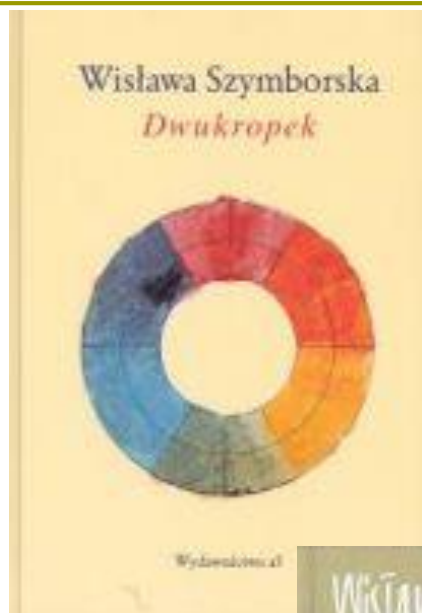
Wisława Szymborska

(1923 - 2012)

W 1996 roku Akademia Szwedzka ogłosiła, że laureatką Nagrody Nobla została Wisława Szymborska. Poetka nie kryła swego zaskoczenia. Czesław Miłosz stwierdził, że spodziewał się nagrody dla Szymborskiej i dodał przy tej okazji, że „polska poezja uważana jest przez wielu ludzi za najlepszą w Europie kontynentalnej”. W Europie, a zwłaszcza w Szwecji, poezja Szymborskiej cieszy się wielkim powodzeniem.

Okładki tomików wierszy Wisławy Szymborskiej

Olga Tokarczuk

(ur. 1962)

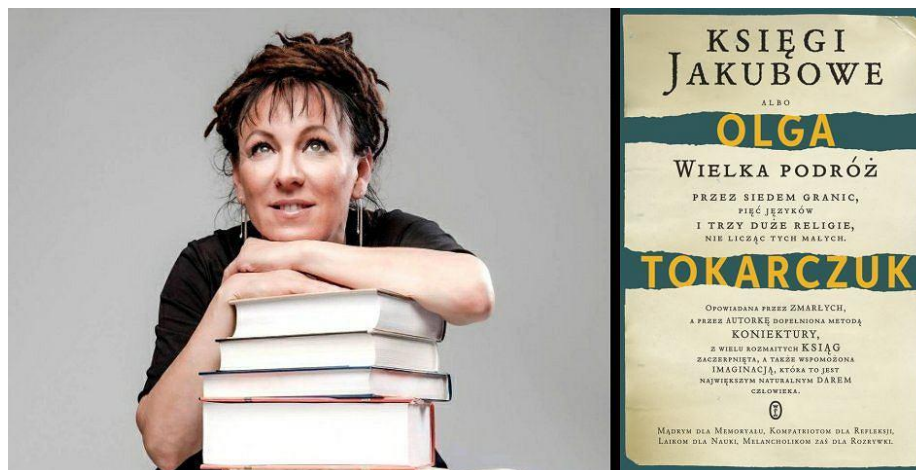
Olga Tokarczuk – polska pisarka, eseistka, poetka i autorka scenariuszy, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 2018. Laureatka The Man Booker International Prize (2018) za powieść *Bieguni* oraz dwukrotna laureatka Nagrody Literackiej „Nike” za powieści: *Bieguni* (2008) i *Księgi Jakubowe* (2015).

Olga Tokarczuk

(ur. 1962)

10 października 2019 r. Szwedzka Akademia poinformowała, że Olga Tokarczuk została laureatką literackiego Nobla za rok 2018. Pisarka dostała tę prestiżową nagrodę „za wyobrażnię narracyjną, która z encyklopedyczną pasją prezentuje przekraczanie granic jako formę życia”. Jest autorką m.in.: *Podróży ludzi Księgi, Prawieku i innych czasów, Gry na wielu bębenkach, Prowadź swój pług przez kości umarłych, Ksiąg Jakubowych oraz Biegunów*.

Olga Tokarczuk

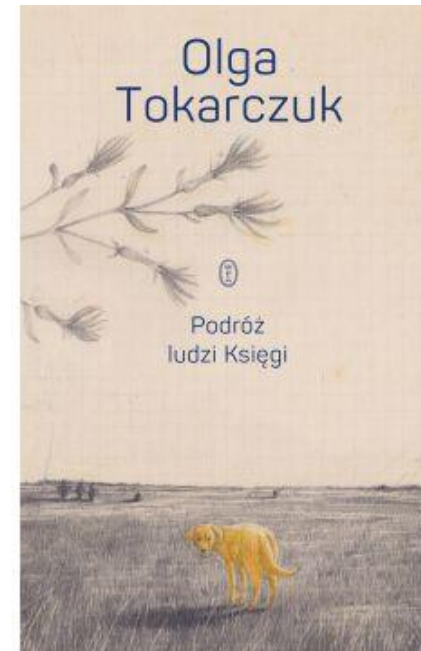
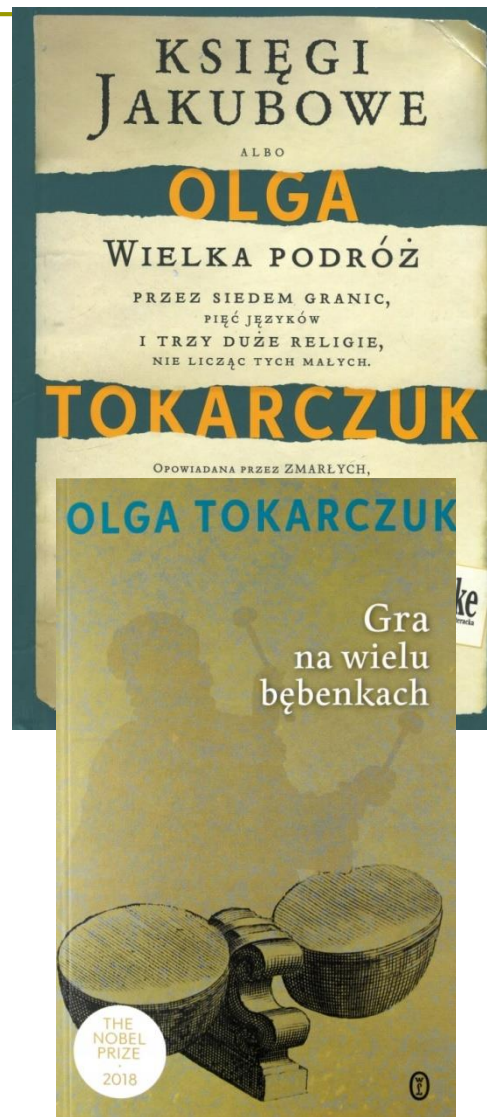
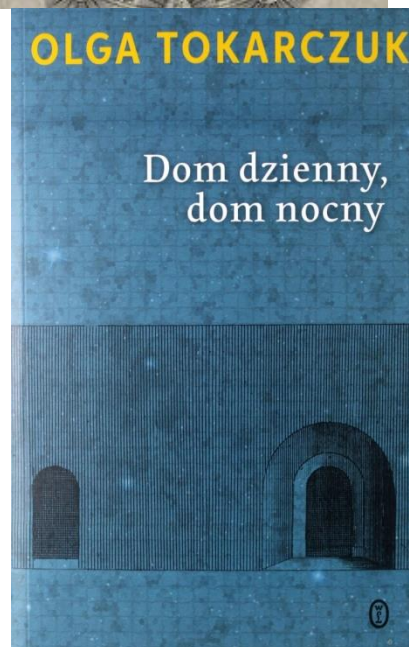
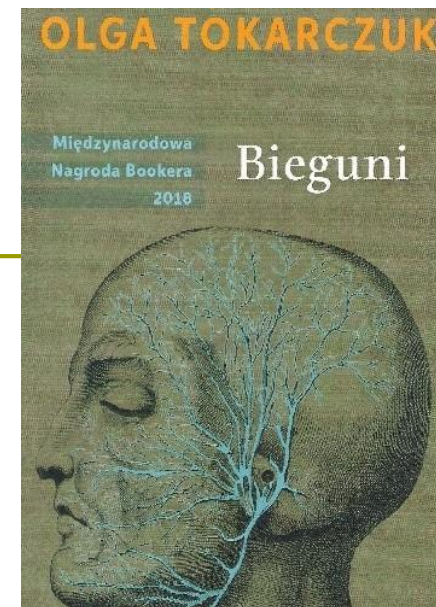
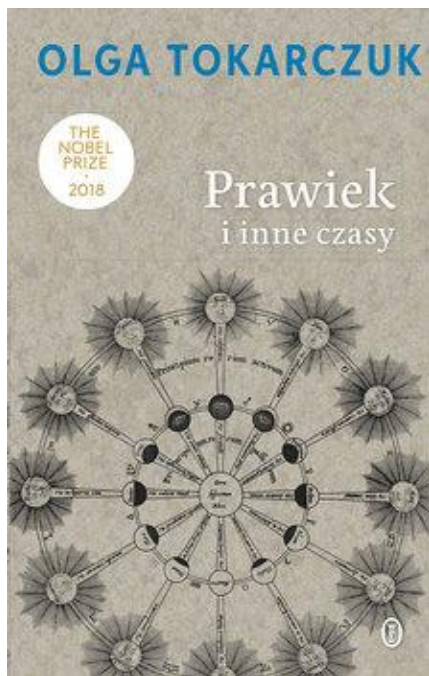
(ur. 1962)

10 grudnia 2019 roku w Sztokholmie laureatka literackiego Nobla Olga Tokarczuk odebrała w Sztokholmie dyplom oraz złoty medal z rąk króla Karola XVI Gustawa.

Olga Tokarczuk

(ur. 1962)

Opr. Elżbieta Szara
Źródło zdjęć: Internet